Samen oogsten we succes (Broederlijk Delen 2025)
(2) De spanning tussen individuele keuzes en een noodzakelijke systeemverandering

Lezing

Jezus ging naar de Olijfberg, en vroeg in de morgen was Hij weer in de tempel. Het hele volk kwam naar Hem toe, Hij ging zitten en gaf hun onderricht. Toen brachten de schriftgeleerden en de farizeeën een vrouw bij Hem die op overspel betrapt was. Ze zetten haar in het midden en zeiden tegen Jezus: 'Meester, deze vrouw is op heterdaad betrapt toen ze overspel pleegde. Mozes draagt ons in de wet op zulke vrouwen te stenigen. Wat vindt U daarvan?' Dit zeiden ze om Hem op de proef te stellen, om te zien of ze Hem konden aanklagen. Jezus bukte zich en schreef met zijn vinger op de grond. Toen ze bleven aandringen, richtte Hij zich op en zei: 'Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen naar haar werpen.' Hij bukte zich weer en schreef op de grond. Toen ze dat hoorden gingen ze weg, een voor een, de oudsten het eerst, en ze lieten Hem alleen, met de vrouw die in het midden stond. Jezus richtte zich op en vroeg haar: 'Waar zijn ze? Heeft niemand u veroordeeld?' 'Niemand, Heer,' zei ze. 'Ik veroordeel u ook niet,' zei Jezus. 'Ga naar huis, en zondig vanaf nu niet meer.'

Joh 8,1-11 (NBV21)

Overweging

Goeie morgen beste vrienden,

Tijdens de ochtendviering van ons 20 jarig bestaan op 2 februari herinnerde Jan zich het kerkliedje uit zijn kinder- en jeugdjaren, "Dank u voor deze nieuwe morgen". In de namiddag genoten we van een heerlijke zangstonde. In de lijn van onze zingende spiritualiteit (het moet niet altijd bevrijdings- of ecospiritualiteit zijn), kwam bij mij tijdens onze eerste Broederlijk Delen viering vorige week, een ander kerkliedje uit onze jeugd naar boven "Wij zijn samen onderweg". Samen oogsten we succes.

Wij zijn samen onderweg, alleluja.

Met de sterren in de lucht, alleluja
Met de vogels op hun vlucht, alleluja.
[Wij zijn samen onderweg, alleluja
Wij zijn samen onderweg, alleluja.

Met de zon, de maan, de zee, alleluja.
Heel de schepping wandelt mee, alleluja.
Wij zijn samen onderweg, alleluja
Wij zijn samen onderweg, alleluja.

Opa, oma, zus en broer, alleluja.
Vader, moeder aan het roer, alleluja.
Wij zijn samen onderweg, alleluja
Wij zijn samen onderweg, alleluja.]

Blank en bruin en arm en rijk, alleluja.
Iedereen die hoort erbij, alleluja.
Wij zijn samen onderweg, alleluja
Wij zijn samen onderweg, alleluja.

Zo gaan mensen hand in hand, alleluja.
Samen naar **'t beloofde land**, alleluja.
Wij zijn samen onderweg, alleluja
Wij zijn samen onderweg, alleluja.

Op het eerste gezicht zou je kunnen denken dat we met de leuze "Samen oogsten we succes" van Broederlijk Delen, nog steeds proberen om de utopie van het nieuwe Jeruzalem waar te maken:

Zo gaan mensen hand in hand, alleluja.
Samen naar 't beloofde land, alleluja.

Helaas hoeven we er geen filmpje van Gaza, Congo of Oekraïne bij te halen om te beseffen dat mensen vandaag soms eerder apathisch dan enthousiast worden bij de oproep “samen succes te oogsten”. Allelu-nee in plaats van Allelu-ja! Samen onderweg, ja dat zijn we wel in de wereld maar of dat dit het verhoopte succes garandeert, dat is maar de vraag: neen dus. We hadden de NAVO als samen onderweg naar vrede, maar vermijden we hiermee nog een derde wereldoorlog zoals we dachten na de tweede? Europa als een samen onderweg naar méér defensie-uitgaven dan Rusland, maar leidt dit tot succes wanneer we zo versnipperd in elk land op zichzelf een niet compatibele wapenuitrusting uitbouwen. Ontwikkelingssamenwerking maar uiteindelijk al te vaak gekoppeld aan interesse voor speciale grondstoffen: van succes gesproken? Is het niet eerder samen onderweg naar een succesvolle oogst voor de economie? Grondstoffen uit Oekraïne en Afrika namelijk en grote winsten voor de oorlogsindustrie. Op *economisch* overspel betrapt, zou ik zeggen, in de lijn van het evangelie dat we daarnet hoorden…

En dan toch de oproep van Broederlijk Delen: niet *alleen* als individueel land zoals België, het gebruik en de export van nefaste pesticiden verbieden: slechts *samen* in Europees verband oogsten we succes. … De kern van de problematiek die Broederlijk Delen dit jaar aanreikt is de spanning tussen een noodzakelijke macro systeemverandering en de keuzes die we op microvlak maken (als individu, politicus of als ondernemer). In onze wetgeving is nu opgenomen (mede dankzij BD), dat we in België geen schadelijke pesticiden meer mogen gebruiken en exporteren, maar als individuele onderneming vinden we een achterpoortje om ze vanuit andere Europese landen zoals Nederland te exporteren. Zo dat ze in het Zuiden zoals in Oeganda, nog al te vaak gebruikt worden. Het gaat dus om de spanning tussen **een <u>noodzakelijke</u> *systeem*verandering** en **onze <u>feitelijke</u> *individuele* weigering** om te veranderen.
We herkennen deze haast aangeboren zeg maar schizofrenie, ook bij talloze andere kwesties. “Wie van jullie zonder zonde is, laat die als eerste een steen werpen”. We weten dat vlees consumeren op diverse vlakken nefast is, maar op onze barbequetjes en feesten, doen we massaal alsof we van niets weten. We zijn tegen racisme en discriminatie maar alleen al bij de keuze van onze woning en woonbuurt blijken we toch wel kieskeurig te zijn. Hout stoken is nefast maar in onze individuele woningen is het haast de metafoor voor intieme familiale gezelligheid. Brandstofwagens zijn uit den boze maar we weigeren afstand te doen van onze verre verplaatsingen per vliegtuig of auto. Of we vinden alternatieven die al dan niet een doekje voor het bloeden zijn. We staan versteld van het vele grensoverschrijdend gedrag (“op heterdaad betrapt” hoorden we in het evangelie) maar uit enquêtes blijkt opnieuw hoe we in onze seksuele fantasieën extreem uit zijn op contexten die feitelijk niet door de beugel kunnen. Fairtrade aankopen doen bij de wereldwinkel maar toch blijven we vaak onethisch bankieren waarmee we via BNP bvb, de wapenindustrie van Israël steunen.
Een enquête in Oeganda wees uit dat men zelfs ginds weet dat groenten behandeld met Westerse pesticiden slecht zijn voor de gezondheid en de natuur, maar dat óók de mensen ginds nog heel weinig bereid zijn om bijvoorbeeld groenten te kopen die niet met gevaarlijke pesticiden bespoten zijn.
“Toen ze dat allemaal hoorden, dropen ze weg…” “Ook ik veroordeel u niet”.

Als ons schizofreen gedrag als individu of als ondernemer zoals bij het exporteren van gevaarlijke pesticiden via buurlanden, zo diep ingebakken zit in ons mens zijn, is het dan niet zwáár naïef om in te zetten op “samen oogsten we succes”? … Helaas is er – ook voor Broederlijk delen- buiten apathie of onverschilligheid géén alternatief voor het dan toch maar steeds blijven hameren op de noodzaak van empathie voor elkaar, samen liefde betuigen, mededogen, erbarmen, compassion opbrengen, samen op weg gaan, samen oogsten we succes: een 25% revolutie. Zoals de macht van het geld en de wet van de sterkste is ook dit de rauwe realiteit. Samen op weg naar succes, is namelijk onze verdómde plicht.

Het is deze menselijke wetmatigheid zoals de zwaartekracht in de natuur die we telkens opnieuw herontdekken wanneer we ons laten confronteren met de wijsheid van grote zingevingssystemen zoals het Boeddhisme en het Joods-Christelijk erfgoed. “Om te gaan een weg van dagen, liefdesweg, die ooit zal leiden naar een menselijk bestaan”, zo zongen we als openingslied.

Samen liefde of erbarmen opbrengen voor elkaar, Erbarme dich, daar komt het op aan. Maar hoe beginnen we er aan? Wat is de sleutel om deze revolutie echt op gang te trekken? Hoe vermijden dat het bij holle leuzen blijft? Op welke manier wordt deze verdomde *plicht* tot mededogen een intens *verlangen* tot verlichting? De grote filosofe Simone Weil reikt ons alvast volgende wonderbaarlijke piste aan wanneer ze schrijft: “Aándacht is de zúiverste vorm van generositeit”. De sterkste vlam om al dan niet structurele naastenliefde op te wekken. En is er een betere leerschool om deze aandacht telkens opnieuw te leren dan de stilte zoals in de natuur, in een abdij of tijdens de meditatie: “Jezus bukte zich”. Vanuit een laboratorium van de stille aandacht voor het Onnoembare, zoals in de Madeleine op maandagavond, met en door de andere naast je opgeroepen worden tot concrete aandacht voor de andere dicht en veraf. Dit is dan ook de straffe definitie van Levinas voor liefde, compassion, ethiek zeg maar: *la mise en question de ma spontanéité par la présence de l’autre*. We kunnen maar onze spontane schizofrene neigingen in vraag stellen en overwinnen door ons veel te weinig ontgonnen zintuig van stille aandacht voor de Andere (met kleine of grote letter A) opnieuw aan te scherpen, aan te boren. “Dat wij ontvankelijk worden voor uw naam”, zo zongen we daarnet Zoals Trump Amerika maar opnieuw economisch groot lijkt te krijgen, door zowel in Oekraïne en Afrika grondstoffen te ontginnen. Zo kunnen wij waarschijnlijk maar echt samen succes oogsten vanuit het telkens opnieuw aanboren van de stilte in onszelf: “Jezus bukte zich opnieuw”.

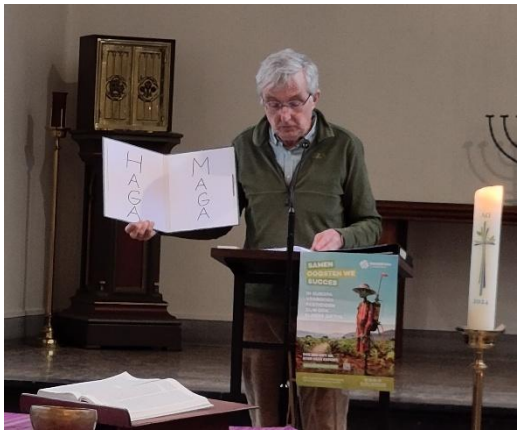

Ik heb me laten vertellen dat het Hebreeuwse woord HAGA zowel iets als “beramen van verzet” betekent, als een “stil worden”. Zou dit niet de sleutel zijn om inderdaad *niét* toe te geven aan de verleiding dat er tóch niets aan te doen is aan een economisch- en politiek systeem dat ons individualisme, ons ego, ons ik centraal stelt i.p.v. mens & planeet.
Zoals Trumps mantra dat niet HAGA luidt maar MAGA: *“Make America Great Again”*.

Als we met Broederlijk Delen met haar 25% revolutie, aanvoelen dat we verzet moeten beramen (de **eerste** betekenis van het Hebreeuwse woord HAGA), dan riskeert dit waarschijnlijk weer bestempeld te worden als het naïef pleiten voor een Nieuw Jeruzalem. Een 25% revolutie kan toch niet op tegen de 100% revolutie van een Donald Benjamin Poetin, zegt men dan.

Misschien is het pas door eindelijk ook de **tweede** betekenis van HAGA, namelijk stil worden werkelijk ernstig te nemen in ons dagelijks leven, dat we in aansluiting met de grote Wijsheidstradities, de kracht voelen opborrelen om elkaar toch opnieuw stapstenen aan te reiken naar dat beloofde land. Zoals gisteren op de Burg tijdens het maandelijkse uur stilte voor de planeet: “Aarde en mens bevrijden”, zo zingen we seffens.

Ik rond af. We naderen de Goede, of zeg maar, Stille Week, de echte *semana santa* met haar stille zaterdag, precies tùssen de kruisiging (Goede Vrijdag) van de utopie en haar heropstanding (Pasen).
We zijn met succes samen onderweg, mensen: alleluia!

Henk Opdebeeck
De Lier, Brugge, 6 april 2025